

Opatření pro zaměstnance

(stav k 9. 4. 2020)

V souvislosti s vyhlášením nouzového stavu, který platí pro území České republiky od 12. 3. 2020 po dobu 30 dní (tedy do 10. 4. 2020 včetně) má vláda České republiky a jí zřízený krizový štáb právo stanovovat opatření (např. zákazy, příkazy, doporučení), kterými dochází k omezení základních práv a svobod občanů. Na úrovni krajů má tuto pravomoc hejtman, na úrovni obce pak starosta.

Poslanecká sněmovna schválila prodloužení nouzového stavu do 30. 4. 2020.

Nejvýznamnějším opatřením je uzavření škol a omezení pohybu, což má významný vliv na činnost podnikatelů a zprostředkovaně tedy i zaměstnanců. Vláda proto přichází i s různými opatřeními, jejichž účelem je zmírnit následky současného stavu. Níže naleznete stručný přehled základních opatření i uvedení těch, o kterých se v současné chvíli teprve jedná.

NOVÉ !!! Ministerstvo práce a sociálních věcí na svých stránkách velmi přehledně informuje o právech zaměstnance. V této nelehké době zejména menší zaměstnavatelé často v rámci úspory provozních nákladů sahají k řešení, které MOHOU BÝT V ROZPORU SE ZÁKONÍKEM PRÁCE.

Základní sadu otázek a odpovědí uvádíme i níže:

OTÁZKY A ODPOVĚDI

Může mi zaměstnavatel nařídit dovolenou „ze dne na den“?

Zaměstnavatel dovolenou určuje alespoň 14 dnů předem, pokud se nedohodne se zaměstnancem na kratší lhůtě (§ 217 zákoníku práce)

Může mi ve zkušební době zaměstnavatel dát výpověď během prvních 14 dnů nemoci, nebo když jsem v karanténě?

Zaměstnavatel nesmí zrušit pracovní poměr ve zkušební době v prvních 14 dnech dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény (§ 66 zákoníku práce).

Může mi zaměstnavatel nařídit výkon jiného druhu práce, než mám v pracovní smlouvě?

Zaměstnanec není povinen vykonávat jinou práci, než má sjednanou jako druh práce v pracovní smlouvě. Zaměstnavatel se musí se zaměstnancem na výkonu jiné práci mimo sjednaný druh práce dohodnout.

Kdy mám právo odmítnout vykonávat práci?

Zaměstnanec je oprávněn odmítnout výkon práce, která bezprostředně ohrožuje jeho život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob. Takové odmítnutí není možné posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance. Zákon neposkytuje ochranu zaměstnanci, který by tak učinil účelově (§ 106 zákoníku práce).

Může mi zaměstnavatel zkrátit pracovní úvazek?

Zkrátit pracovní dobu (úvazek) lze pouze v dohodě se zaměstnancem (§ 80 zákoníku práce).

Může mi zaměstnavatel dát výpověď kvůli koronaviru?

Ne, nemůže. Zaměstnavatel může dát výpověď zaměstnanci pouze z důvodů vyjmenovaných v § 52 zákoníku práce.

Může mi zaměstnavatel snížit mzdu?

Zaměstnavatel nemůže snížit zaměstnanci sjednanou mzdu. Pozor: je-li mzda zaměstnance určena mzdovým výměrem, je snížení možné, ale důvod musí spočívat ve vykonávané práci. Ke změně výše mzdy nemůže dojít zpětně.

Je možné pracovat z domova, když jsem v karanténě?

Zaměstnanci nelze práci z domova jednostranně nařídit, neboť se na tom musí zaměstnanec se zaměstnavatelem vždy dohodnout. Práce z domova je možná i při nařízené karanténě. Zaměstnanci v takovém případě přísluší mzda, nikoli náhrada mzdy nebo nemocenské poskytované při karanténě.

Může mi zaměstnavatel zrušit nebo změnit směny „ze dne na den“?

Změnu rozvržení směn může zaměstnavatel provést pouze 2 týdny předem, nedohodne-li se se zaměstnancem jinak (§ 84 zákoníku práce).

Může mi zaměstnavatel nařídit neplacené volno?

Neplacené volno nelze nařídit, lze jej poskytnout jen na žádost zaměstnance.

Může mě zaměstnavatel „ze dne na den“ propustit ze zaměstnání?

Nemůže, pokud zaměstnanec neporušil své povinnosti zvláště hrubým způsobem nebo nejedná-li se o zrušení pracovního poměru ve zkušební době (ve zkušební době však nelze zaměstnance propustit v prvních 14 dnech dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény). Jinak zaměstnanec musí s propuštěním „ze dne na den“ souhlasit.

ZAJIŠTĚNÍ PÉČE O DĚTI OD 3 DO 10 LET

Hejtmani jednotlivých krajů mají povinnost tam, kde je taková potřeba, určit školu nebo školské zařízení zřízené krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí, jehož předmětem činnosti jsou úkoly v oblasti školství, které budou vykonávat nezbytnou péči o děti ve věku od 3 do 10 let, jejichž zákonní zástupci jsou **zaměstnanci bezpečnostních sborů, obecní policie, poskytovatelů zdravotních služeb, orgánů ochrany veřejného zdraví a příslušníci ozbrojených sil anebo pedagogickými nebo nepedagogickými pracovníky určené školy nebo školského zařízení**, a to bez ohledu na to, zda jsou tyto děti dětmi nebo žáky určené školy nebo školského zařízení. Každá skupina může mít max 15 dětí.

Nárok na zajištění nezbytné péče pro děti i zaměstnanci obcí zařazení do obecních úřadů k výkonu sociální práce, a zaměstnanci krajů zařazení do krajských úřadů k výkonu sociální práce a poskytovatelů sociálních služeb.

SILNIČNÍ NÁKLADNÍ DOPRAVA

Zde je několik výjimek zejména za účelem zachování zásobování. Úlevy se týkají dodržování povinných přestávek v řízení, je dočasně zrušen zákaz jízdy nákladní vozidel na dálnicích a silnicích I. třídy v neděli mezi 13 – 22 hod. a řidiči, kterým by skončila platnost profesních průkazů důvodu chybějících školení mohou pokračovat ve své činnosti. Více na <https://www.mdcr.cz/Media/Media-a-tiskove-zpravy/Od-soboty-plati-mimoradna-opatreni-v-mezinarodni-d>

ZDRAVOTNÍ PRŮKAZ A POSOUZENÍ ZDRAVOTNÍ ZPŮSOBILOSTI

U profesí, kde je potřeba zaměstnavatelům předkládat zdravotní průkaz (např. pracovníci ve stravovacích zařízeních, prodejnách potravin, úpravárnách vody, výrobě kosmetiky), lze u nových

zaměstnanců nahradit tento průkaz čestným prohlášením, jehož vzor je uveden např. zde <https://www.businessinfo.cz/legislativa/cestne-prohlaseni-docasne-nahrazujici-zdravotni-prukaz-a-zdravotni-zpusobilost/>;

U zaměstnanců není potřeba provádět periodické lékařské prohlídky; platnost povolení k zaměstnání a povolení a víz k pobytu vydaných do dne vyhlášení tohoto opatření osobám v pracovněprávním vztahu k zaměstnavatelům, kteří poskytují služby na základě dohody dle § 308 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění, nebo na základě jiné smlouvy, se prodlužuje na dobu do 60 dnů po skončení nouzového stavu, toto opatření platí za podmínky, že zaměstnavatel s cizincem sjedná prodloužení základního pracovněprávního vztahu, na jehož základě bylo příslušné oprávnění vydáno, a to tak, aby tento základní pracovněprávní vztah trval po dobu platnosti oprávnění prodlouženého tímto opatřením.

ZÁKAZ ČERPÁNÍ DOVOLENÉ

Všem zaměstnancům, kteří vykonávají zdravotnické povolání podle zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů, a podle zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů, **se zakazuje čerpání dovolené po dobu nouzového stavu, s výjimkou osob, kterým byla nařízena karanténa.**

ZÁKAZ VÝKONU JINÉ VÝDĚLEČNÉ ČINNOSTI

S účinností od 18. 3. 2020 se zakazuje příslušníkům bezpečnostních sborů vykonávat jinou výdělečnou činnost.

PENDLEŘI

Pravidla pro pendlery se postupně zpřísňují a vláda uvažuje o zrušení výjimky pro překračování státních hranic. V současné chvíli se musí pendleři všem přeshraničním pracovníkům předložit při přechodu státní hranice kromě potvrzení pro přeshraniční pracovníky dále i "knížku přeshraničního pracovníka" za účelem opatření razítkem Policie České republiky o přechodu státní hranice k prokazování pravidelnosti a četnosti překračování státní hranice. Pendleři dle musí strpět i kontrolu zda nevykazují příznaky onemocnění.

Aktuálně mohou pendleři do Německa a Rakouska vycestovat pouze na více jak 21 dní a po návratu se musí nahlásit a mít 14 karanténu.

NOVĚ je výjimka pro přeshraniční pracovníky ve zdravotnictví, sociálních službách a integrovaný záchranný sbor.

Protože situace ohledně pendlerů díky časté změny pravidel začíná být nepřehledná, připojujeme dokument vypracovaný Ministerstvem vnitra popisující aktuální stav.

Komplexní informace
pro pendlery.pdf

OMEZENÍ VE VZTAHU K VYKONÁVANÉ PRÁCI

Nařízení karantény

V případě, že je Vám nařízena karanténa, vyplácí zaměstnavatel náhrada mzdy nebo platu ve výši 60 % průměrného vyměřovacího základu v prvních 14 dnech karantény. Potvrzení o nařízení karantény vystavuje lékař a zasílá ji zaměstnavateli a příslušné okresní správě sociálního zabezpečení (OSSZ).

Ošetřovné

Na ošetřovné má nárok zaměstnanec, který pečuje o dítě při splnění níže uvedených podmínek. Při standardní situace je nárok na ošetřovné při péči o dítě do 10 let věku a po dobu 14 dnů, v současné chvíli však vláda prosazuje legislativní řešení, v rámci kterého by se zvýšil věk dětí na 13 let a ošetřovné by bylo přiznáváno rodiči, který o dítě pečuje po celou dobu uzavření škol, tedy maximálně za období od 11.3.2020 do odvolání uzavření školských zařízení:

- uzavření školského/dětského zařízení – (jesle, mateřské školy a základní školy), a to i rozhodnutím zřizovatele;
- nárok má pouze jeden z rodičů (nebo se vystřídá s druhým) s dětmi do 13 let;
- potvrzení vydává školské zařízení;
- vyplněná žádost o OČR z důvodu uzavření školského zařízení elektronicky předává zaměstnanec zaměstnavateli;
- zaměstnavatel vyplněnou žádost + přílohu předává dané OSSZ;
- dávka činí 60% základního příjmu (redukovaného základu – viz. kalkulačky na internetu);
- ošetřovné vyplácí příslušná OSSZ a vyplácí se zpětně vždy za daný aktuální měsíc, tj. za březen dávka bude vyplacena v dubnu
- zaměstnanec je tedy z důvodu péče o dítě omluven u zaměstnavatele a má nárok na poskytnutí pracovního volna od zaměstnavatele po celou dobu trvání uzavření školského zařízení
- je schválen i nárok na ošetřovné pro rodiče dítěte s nejméně I. stupněm závislosti, o které musí rodič pečovat v důsledku uzavření sociálního zařízení;

Nárok na ošetřovné se v tomto případě uplatňuje na tiskopise Žádost o ošetřovné při péči o dítě do 13 let z důvodu uzavření zařízení ([ZDE](#)). Rodiče nemusí kvůli žádosti o ošetřovné chodit do zařízení osobně, neboť jim může být elektronicky poslán vyplněný formulář, který jim poslouží jako omluvenka z práce.

Pro výplatu dávky si pak rodič formulář vytiskne, doplní všechny potřebné údaje, podepíše a předá zaměstnavateli. Žádost stačí vyfotit (naskenovat) a zaslat jej zaměstnavateli e-mailem. Pokud má škola nebo rodič elektronický podpis, je dobré jej použít, ale i bez něj je celý proces v pořádku.

Zaměstnavatel takovou žádost spolu s dalšími podklady předá okresní správě sociálního zabezpečení buď datovou schránkou, nebo e-mailem s elektronickým podpisem.

Běh podpůrčí doby ošetřovného nelze přerušit a později znovu zahájit, ale je možné se na ošetřovném vystřídat s rodičem/partnerem.

Základem pro výpočet ošetřovného je průměrný denní příjem za rozhodné období (zpravidla za 12 kalendářních měsíců před měsícem, ve kterém vznikla potřeba péče). Ten se dále podle zákona o nemocenském pojištění upravuje pomocí tří redukčních hranic, tím se získá tzv. redukovaný denní vyměřovací základ. Ošetřovné se vyplácí za kalendářní dny (od prvního dne) a činí 60 % redukovaného denního vyměřovacího základu.

Překážky na straně zaměstnavatele (§ 208)

Pokud Vám zaměstnavatel nařídil placené volno z důvodu povinného uzavření provozovny, náleží Vám náhrady mzdy nebo platu ve výši průměrného výdělku (zjednodušeně tedy 100 % mzdy/platu).

Překážky na straně zaměstnavatele (§ 209) - kurzarbeit

Pokud Vám zaměstnavatel nařídil placené volno z důvodu dočasného omezení odbytu, náleží Vám náhrady mzdy nebo platu ve výši, která je dohodnuta mezi zaměstnavatelem a odborovou organizací, nebo která je obsažena ve vnitřním předpise zaměstnavatele, nejméně však ve výši 60 % průměrného výdělku.

Překážky na straně zaměstnavatele (§ 207 písm. a))

Pokud Vám zaměstnavatel nařídil placené volno z důvodu omezení dostupnosti vstupů (surovin, výrobků, služeb) nezbytných k jeho činnosti, náleží Vám náhrada mzdy nebo platu vyplácena zaměstnanci ve výši 80 % průměrného výdělku.

NOVÉ! POZOR hodně žádostí bylo podáno chybně, základní chyby, otázky a odpovědi jsou uvedeny zde <https://www.cssz.cz/web/cz/-/radne-vyplnene-tiskopisy-jsou-klicove-pro-hladky-prubeh-vyplaceni-osetrovneho>

LIBERAČNÍ BALÍČEK II. – platí nejen pro zaměstnance, ale pro všechny občany

U **daně z nabytí nemovitosti** bude prominuta pokuta za pozdní podání daňového přiznání, pokud povinnost podat daňové přiznání vznikla v období 31. 3. 2020 až 31. 7. 2020 a zároveň daňové přiznání bude podáno nejpozději do 31. 8. 2020. Za stejných podmínek budou prominuty i úroky z prodlení za pozdní uhrazení zálohy na daň z nabytí nemovitosti.

NOVÉ! Ochrana nájemníků - platí nejen pro zaměstnance, ale pro všechny občany

Pokud se nájemník dostane **v období od 12. 3. do 31. 7.** do prodlení s placením nájemného a to **v důsledku současného nouzového stavu**, není to důvod pro ukončení nájemní smlouvy;

- nájemník musí **doplatit** veškeré nájemné do 31. 12. 2020;
 - Pokud nájemník nedoplatí, může dostat výpověď s okamžitou účinností.
-

NOVÉ! ÚVĚRY - platí nejen pro zaměstnance, ale pro všechny občany

Většina našich obchodních partnerů již odklady splátek řeší. K tomuto tématu je samostatná sekce na WIKI zde - <https://wiki.partners.cz/cs/wiki-news/uvery-15>

Vedle toho je aktuálně v Senátu ČR návrh **novely zákona o spotřebitelském úvěru** (projednávám bude pravděpodobně 16. 4. 2020), který stanoví že:

- V případě prodloužení spotřebitele delším než 90 dní nesmí úroková sazba být vyšší než REPO sazba ČNB (k 1. 1. 2020) zvýšená o 8%;
- Výše uvedené platí i pro fyzické osoby, které nejsou spotřebiteli, tedy typicky **OSVČ**. Zde navíc souhrn pokut nesmí být vyšší než ½ částky úvěru;

Projednáván je také **zákon o některých opatřeních v oblasti splácení úvěrů**, podle kterého může jak spotřebitel, tak podnikatel využít tzv. ochrannou lhůtu, a to buď v délce od prvního dne měsíce následujícího po oznámení využití lhůty do 31. 10. 2020, nebo do 31. 7. 2020. Je navrhováno, že po dobu ochranné lhůty vzniká úvěrujícímu pouze nárok na úrok ve výši:

- Pro spotřebitele vyhlášená repo sazba ČNB + 8 % p.a.
- U podnikatele ve sjednané výši

Pokud je součástí úvěru i pojištění, musí úvěrující oznámit zda trvá povinnost dané pojištění platit i po dobu ochranné lhůty.

Návrh zákona ve verzi pro Senát - <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/94423/79198>